

Samenvattingen van de vier colleges door Jeroen Hoogendoorn

De colleges werden gegeven op 5, 12, 19 en 26 maart in Amadeus

Stichting Oud Geleerd Jong Gedaan

Collegereeks: De rijdende rechter

Samenvatting college 1: De onrechtmatige daad

Het verschil tussen het burgerlijke recht en het strafrecht

In Nederland wordt grofweg onderscheid gemaakt tussen de volgende twee rechtsgebieden: het strafrecht en het burgerlijk recht. Beide rechtsgebieden hebben een eigen wetboek, te weten het Wetboek van Strafrecht (Sr) en het Burgerlijk Wetboek (BW). Het strafrecht heeft betrekking op crimineel gedrag. In het strafrecht wordt een rechtsstrijd gevoerd tussen de verdachte en de overheid. De verdachte wordt vertegenwoordigd door een (strafrecht)advocaat. De Officier van Justitie (OvJ) is degene die de overheidsinstantie het Openbaar Ministerie (OM) representeert. De OvJ doet onderzoek naar strafbaar gedrag van de verdachte. Vervolgens eist de OvJ een straf (bijvoorbeeld tien jaar gevangenisstraf). Daaropvolgend voert de advocaat van de verdachte een verdediging. Als de rechter van zowel de strafeis van de OvJ als de verdediging van de advocaat heeft kennisgenomen, beslist hij of de verdachte schuldig of onschuldig is en welke straf passend acht (gevangenisstraf, taakstraf of geldboete)

In het burgerlijke recht staan twee burgers tegenover elkaar. Als een burger meent dat een andere burger zijn recht heeft geschonden, kan hij deze dagvaarden. Een dagvaarding is een schriftelijk stuk waarin staat waar en wanneer een burger bij een terechtzitting dient te verschijnen. Ook staat in de dagvaarding wat precies het geschil is dat centraal zal staan tijdens de zitting. Het burgerlijk recht kenmerkt zich door "vrijheid". Het staat burgers vrij om (bijna) alles met elkaar af te spreken middels contracten, zolang de afspraken niet in strijd zijn met de openbare orde of goede zeden. Het burgerlijk recht laat zich opdelen in diverse gebieden, zoals het personen- en familierecht, het consumentenrecht, het arbeidsrecht, het huurrecht, het aanbestedingsrecht, het verzekeringsrecht en nog veel meer.

De onrechtmatige daad

De onrechtmatige daad staat in artikel 6:162 BW (lees: artikel 162 van het zesde Burgerlijk Wetboek). Dit wetsartikel wordt in de juristenrij ook wel aangeduid als het "kapstopartikel". De reden hiervoor is dat diverse gedragingen van burgers vallen onder de reikwijdte van dit wetsartikel. Het artikel luidt als volgt:

"Hij die jegens een ander een onrechtmatige daad pleegt, is verplicht de schade die de ander dientengevolge leidt, te vergoeden"

Het wetsartikel laat zich ontleden in een vijftal criteria waaraan moet zijn voldaan wil er sprake zijn van een onrechtmatige daad. De vijf criteria zijn: **1) onrechtmatigheid, 2) toerekenbaarheid, 3) schade, 4) causaliteit en 5) relativiteit**. Hoewel alle vijf de criteria belangrijk zijn, is de eerste – de onrechtmatigheid – het criterium die het meest interessant is. Vóór 1919 waren gedragingen onrechtmatig wanneer deze in strijd waren met de geschreven wet (ook wel onwetmatige gedragingen genoemd). Echter, in 1919 heeft de

Hoge Raad (de hoogste rechterlijke instantie in Nederland) in een arrest besloten dat ook gedragingen onrechtmatig zijn indien deze in strijd zijn met “*hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt*”. Dit betekent dat ook onredelijk en onbetamelijk gedrag dat niet letterlijk in de wet staat, als onrechtmatig gedrag kan worden bestempeld.

Het eerste vereiste: de onrechtmatigheid. Wanneer is gedrag nu onrechtmatig?

In 1965 heeft de Hoge Raad het zogenaamde Kelderluik-arrest gewezen. In deze zaak, waarbij een leverancier van Coca-Cola door een openstaand kelderluik in een café viel, heeft de Hoge Raad vier vragen opgesteld waaraan kan worden afgeleid of een gedraging onrechtmatig is. Het ging om de volgende vragen:

- a) **Hoe waarschijnlijk kan de niet-inachtneming van de vereiste oplettendheid en voorzichtigheid worden geacht?** (bijvoorbeeld: Hoe waarschijnlijk is het dat iemand het geopende kelderluik over het hoofd ziet?)
- b) **Hoe groot is de kans dat daaruit ongevallen ontstaan?** (bijvoorbeeld: Hoe groot is de kans dat iemand die het geopende kelderluik over het hoofd ziet, er ook werkelijk in valt en letsel oploopt?)
- c) **Hoe ernstig kunnen de gevolgen zijn?** (bijvoorbeeld: Hoe ernstig kan het letsel zijn ten gevolge van een val in het kelderluik?)
- d) **Hoe bezwaarlijk zijn de te nemen veiligheidsmaatregelen?** (bijvoorbeeld: Hoeveel werk of kosten zijn er gemoeid met het sluiten van het luik of het aanbrengen van een beveiliging, bijvoorbeeld door er een stoel voor te zetten?)

Indien alle vier de vragen positief kunnen worden beantwoord, kan gesproken worden van een “onrechtmatige gedraging” (lees: aan het eerste vereiste van de onrechtmatige daad, te weten onrechtmatigheid, is nu voldaan). Maar let op! Om te kunnen spreken van een onrechtmatige daad dient aan de criteria 2 t/m 5 eveneens te zijn voldaan.

Stichting Oud Geleerd Jong Gedaan
Collegereeks: De rijdende rechter
Samenvatting college 2: Geschillenbeslechting

Geschillenbeslechting (algemeen)

Wanneer twee (of meer) burgers een geschil met elkaar hebben, dient dit te worden opgelost. Grofweg zijn de volgende drie wijzen van geschillenbeslechting te onderscheiden:

- 1) Het geschil gezamenlijk oplossen zonder tussenkomst van de rechter of een andere derde;
- 2) Het geschil aanhangig maken bij de burgerlijke rechter, of;
- 3) Het geschil op een alternatieve wijze oplossen (denk aan: mediation, arbitrage of bindend advies)

Geschil oplossen zonder tussenkomst derde

Vanzelfsprekend is de eerste optie het goedkoopst en het snelst. Indien geen derde ingeschakeld hoeft te worden om het geschil tussen de burgers op te lossen, kunnen burgers gezamenlijk een zogeheten vaststellingsovereenkomst sluiten. De vaststellingsovereenkomst is de overeenkomst, waarbij twee of meer partijen een bindende regeling treffen, soms ter voorkoming van een geschil, maar meestal om een bestaand geschil op te lossen.

Naar de burgerlijke rechter

De tweede optie is het bewandelen van de rechterlijke route. Burgers kunnen ervoor kiezen om hun geschil aan de rechter voor te leggen. Middels een dagvaarding kan de ene burger de andere burger voor de burgerlijke rechter dagen, teneinde aldaar hun geschil aan hem voor te leggen. Nadat de rechter zorgvuldig van de argumenten van beide burgers heeft kennisgenomen en deze argumenten tegen elkaar heeft afgewogen, neemt hij een beslissing.

Alternatieve wijzen van geschillenbeslechting

De derde optie is het kiezen van een alternatieve wijze van geschillenoplossing. Hierbij kan gedacht worden aan mediation, arbitrage of bindend advies.

Mediation

Mediation (of bemiddeling) houdt in dat de deelnemers aan de mediation zelf het conflict oplossen door onderhandelingen, onder leiding van een onafhankelijke mediator. Het is in het begin vaak even moeilijk om met de ander in gesprek te gaan, maar de ervaring leert dat het vaak goed werkt. Een paar gesprekken onder deskundige begeleiding van een onafhankelijke derde kan u jaren tobben schelen. Tijdens de mediation werkt en denkt u dus zelf actief mee en u bepaalt de oplossing. Hierdoor is de oplossing vaak beter dan een opgelegde oplossing van bijvoorbeeld een rechter. De mediator kiest geen partij, maar blijft onafhankelijk en neutraal.

Arbitrage

Arbitrage is particuliere rechtspraak (rechtspraak buiten de gewone rechter om). Bij overeenkomst kunnen partijen tussen hen bestaande en/of toekomstige geschillen aan arbitrage onderwerpen. Arbitrage is een alternatief voor een procedure bij de

rechtspraak. Bij arbitrage doen deskundigen uit een bepaalde branche (bijvoorbeeld bouwkundigen) een uitspraak over het conflict. Zij vormen de arbitragecommissie. De partijen die een conflict hebben, kunnen zelf deskundigen benoemen. Dit moet wel een oneven aantal zijn, om te voorkomen dat de stemmen staken. De uitspraak van deze deskundigen is bindend.

Bindend advies

Een bindend advies berust op een vaststellingsovereenkomst (ook wel een bindend adviesovereenkomst genoemd) van partijen. In de vaststellingsovereenkomst komen partijen overeen dat zij een reeds bestaand geschil of een onzekerheid willen laten beslechten door middel van een bindend advies. Partijen laten bindend adviseurs vaststellen hetgeen tussen hen rechtens zal gelden, en zijn daaraan gebonden. Door het sluiten van een bindend adviesovereenkomst doen partijen vrijwillig en ondubbelzinnig afstand van hun recht op toegang tot de gewone (overheids-) rechter.

Stichting Oud Geleerd Jong Gedaan
Collegereeks: De rijdende rechter
Samenvatting college 3: Het personen- en familierecht

Wat is het personen- en familierecht?

Het personen- en familierecht is het onderdeel van het burgerlijk recht dat zich bezighoudt met afstamming, geboorte, huwelijk en echtscheiding en andere zaken in verband met de hoedanigheid, familiebetrekkingen en bevoegdheden van personen. De wetten die betrekking hebben op het personen- en familierecht zijn te vinden in Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

Het recht op 'family life'

Zowel nationaal als internationaal speelt het recht op 'family life' (familieleven) een belangrijke rol. Het recht is te vinden in (onder andere) artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Het artikel luidt:

"1. Een ieder heeft het recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie."

"2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

Het recht op family life wordt beschouwd als een fundamenteel mensenrecht. Eenieder heeft het recht om met zijn of haar familie een band te onderhouden. Hierbij kan gedacht worden aan kinderen die het recht hebben om door hun ouders te worden opgevoed. Indien een van ouders geen geldige verblijfstitel heeft, kan het voorkomen dat deze ouder een verblijfsvergunning krijgt doordat het kind het recht heeft op een familieleven (family life) met beide ouders.

Trouwen

Personen kunnen op twee manieren in het huwelijk treden, te weten: **1)** trouwen in gemeenschap van goederen of **2)** trouwen op huwelijkse voorwaarden.

Ten aanzien van het trouwen in gemeenschap van goederen kan nog een onderscheid worden gemaakt: **a)** trouwen in algehele gemeenschap van goederen of **b)** trouwen in beperkte gemeenschap van goederen. Indien twee personen ervoor kiezen om te trouwen in algehele gemeenschap van goederen, worden alle bezittingen en schulden van vóór en ná het huwelijk een *gezamenlijk* vermogen. Trouwen in beperkte gemeenschap van goederen betekent dat bezittingen en schulden van vóór het huwelijk gescheiden blijft. Slechts de bezittingen en schulden die worden gemaakt ná het huwelijk behoren in dat geval tot het *gezamenlijk* vermogen.

Met huwelijkse voorwaarden wordt bedoeld een overeenkomst tussen echtgenoten, waarin het recht op huwelijksvermogen (bezit en inkomen) van beiden wordt geregeld. Huwelijkse voorwaarden komt men overeen als men wil afwijken van het wettelijk vermogensstelsel van de gemeenschap van goederen.

Stichting Oud Geleerd Jong Gedaan
Collegereeks: De rijdende rechter
Samenvatting college 4: Vier opmerkelijke uitspraken

Kantonrechter Sittard: “een manege is net een bordeel” (

In het huurrecht bedrijfsruimte speelt vaak de vraag of sprake is van winkelbedrijfsruimte of van “overige bedrijfsruimte”: die laatste categorie heeft nauwelijks huurbescherming. Gesteld voor de vraag of een manege kwalificeert als “overige bedrijfsruimte”, vergeleek de Kantonrechter te Sittard de manege in 2000 met een bordeel (waarvan naar vaste rechtspraak vaststaat dat daarbij geen sprake is van winkelbedrijfsruimte”). De kantonrechter permitteerde zich in het vonnis een opmerkelijke vergelijking. In het – verbazingwekkend genoeg niet gepubliceerde – vonnis vergeleek hij de manege met een bordeel: “je kunt er tegen betaling een uurtje of zo lekker paardrijden”

De omgangsregeling met Punkie het konijn (ECLI:NL:RBHAA:2010:BM4040)

In 2010 vorderde een vrouw in een [kort geding](#) de verblijfplaats van haar konijn Punkie, op straffe van een [dwangsom](#). De vrouw had eerst zeven konijnen, maar omdat Punkie door de andere konijnen niet werd geaccepteerd, had zij Punkie afgestaan aan de verzorgster. Ruim een jaar later, nadat zij van de dierenverzorgster het bericht kreeg dat Punkie betrokken was bij een vechtpartij (maar het inmiddels weer goed maakte) deed de vrouw vergeefse pogingen om te achterhalen waar Punkie verbleef. De verzorgster weigerde uit privacyoverwegingen de informatie te geven; zij stelde afstand was gedaan van de [eigendom](#) van Punkie. De voorzieningenrechter oordeelde dat de vrouw inderdaad afstand had gedaan van de eigendom van Punkie: “eens gegeven, blijft gegeven”, en wees de eis af. Daarbij merkte de voorzieningenrechter nog op dat hij zich verbaasde over het feit dat een toevoeging was afgegeven om over Punkie te procederen. De Raad voor Rechtsbijstand heeft op de “zaak-Punkie” gereageerd: de toevoeging was een vergissing die is veroorzaakt door de summiere aanvraag. Daarop zijn de werkinstructies voor advocaten die over huisdieren willen procederen aangescherpt.

Sinterklaas heeft ruime artistieke vrijheid (ECLI:NL:RBGRO:2007:BB7405)

In 2006 wilde een klant een ingehuurde Sinterklaas slechts deels betalen omdat deze er een potje van zou hebben gemaakt. Zou had de Sint de kinderen niet mogen aanmoedigen om pepernoten naar het publiek te gooien, was het ongepast om de kinderen “sexy meisjes” te noemen, en kreeg een vader een jute zak over zijn hoofd. De rechter oordeelde echter dat een ingehuurde Sinterklaas een ruime mate van artistieke vrijheid toekomt. “Dat de ene ingehuurde Sinterklaas de voorkeur geeft aan de vertolking van Bram van der Vlugt en de andere aan die van de vader van Toon Hermans doet daar niet aan af. Dat is een kwestie van smaak.”, aldus de rechter. Ook staat het volgens de rechter de Sint- solidair met de kinderen en minder met de ouders – soms vrij de kinderen aan te sporen gezagsondermijnende dingen te doen die ze thuis niet mogen, zoals het strooien en gooien met snoep. In dat kader past – daargelaten of de betreffende scene een cultureel hoogtepunt was – het heel goed dat een stoute vader in de zak van Sinterklaas wordt gestopt. De opdrachtgever moest de Sint dus gewoon betalen.

Wraking grappende rechter: “een schop kun je krijgen” (ECLI:NL:RBMAA:2012:BX3771)

Tijdens een zitting over de verdeling van een huwelijksgemeenschap maakte de rechter een (volgens hem: grappig bedoelde) opmerking. De verzoekende partij had kenbaar gemaakt dat door hem op prijs werd gesteld op toedeling van een schop (in de zin van

tuingereedschap) omdat die voor verzoeker van bijzondere waarde was. De rechter reageerde hierop met de opmerking: *“een schop kun je krijgen!”*. De wrakingskamer van de rechtbank heeft uiteindelijk mede hierom de rechter van de zaak gehaald (gewraakt). Mede hierom zijn vonnissen vaak zo degelijk en saai: de rechter wil niet het risico lopen van de zaak te worden gehaald.

